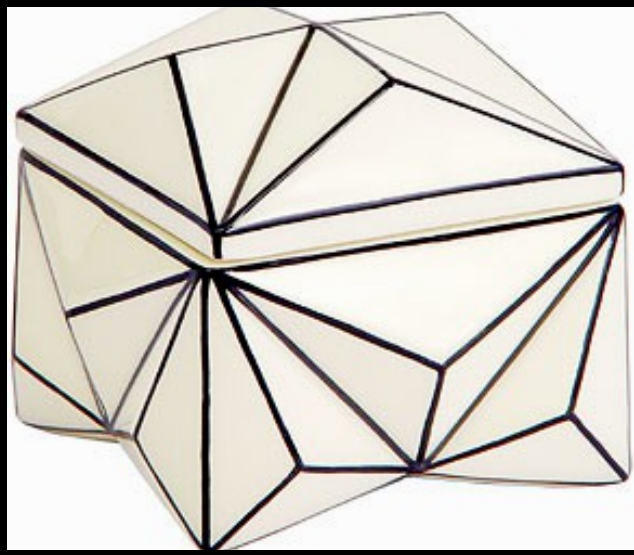

ČESKÁ MODERNA

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_32_INOVACE_DVK1309

- Autor: Mgr. Jan Souček
- Vznik: 09 / 2012
- Téma: Umění 1. poloviny a 20. století
- Předmět: DVK / 4. ročník
- Anotace: Obrazová charakteristika vývoje moderních uměleckých směrů v českém umění

ČESKÁ MODERNA

ČESKÉ UMĚNÍ NA POČÁTKU 20. STOLETÍ reaguje velmi osobitě na modernistické podněty světového umění.

EXPRESIONISMUS je v českém vývoji směrem zakládajícím, ovlivněni německými a francouzskými modifikacemi směru se ho dotkli např.

Jindřich Průcha,
Bohumil Kubišta,
Emil Filla,
Vincenc Beneš,
Josef Čapek,
Antonín Procházka,
Otto Gutfreund,
Václav Špála,
Bohuslav Reynek,
Josef Váchal,

Pro vývoj českého umění má expresionismus základní důležitost; první výstava Osmy (1907) předznamenávala nástup moderního českého malířství fauvismem a expresionismem, který syntézou s kubismem vyústil do specificky českého kuboexpresionismu.

ČESKÁ MODERNA

FAUVISMUS zapůsobil podnětně i v českém umění, byl však silně přetvářen v konfrontaci s jinými směry, především expresionismem a kubismem, a také dalšími inspiračními zdroji, např. lidovým uměním; názor prostoupil malbu Václava Špály, Vincence Beneše, Ladislava Šímy či Emila Filly

KUBISMUS se v českém prostředí rozvíjí nejvýznamněji, Čechy se hned po Francii stávají jeho druhým světovým centrem.
České malířství a sochařství přejalo podněty kubismu téměř bez časového zpoždění a dokázalo je tvořivě využít (kuboexpresionismus). Ohniskem snah byla skupina Osma, jejíž někteří členové přešli na druhé výstavě od expresionismu na novou názorovou základnu kubismu (E. Filla, B. Kubišta, A. Procházka, V. Špála, V. Beneš), jež se stala východiskem i jiným (O. Gutfreund).
Světovou specifikou je česká kubistická architektura a design. (Josef Gočár, Pavel Janák, Josef Chochol, Vlastislav Hoffman).
Pozdější platformu kubismu tvoří jedno z křídel Tvrdošíjných (Josef Čapek)

FUTURISMUS se jako trvalejší orientace v českém malířství a sochařství neprosadil; jednou z příčin bylo předchozí přijetí expresionismu a kubismu a také odmítání války. Futuristé vystavovali v Praze již 1911, ale nezávisle na tomto výstavním podnětu dospěl k sochařskému futurismu O. Gutfreund sochami *Job* (1911), *Don Quijote* (1911), *Hlava IV* (1911). Futuristickou a kubistickou problematiku sloučil do kubofuturismu B. Kubišta obrazy *Vlak v horách* (1912), *Vodopád v Alpách* (1912), *Pobřežní děla v boji s loďstvem* (1915) aj. Futuristické podněty přijalo však i dílo V. Hoffmana, V. Špály, J. Čapka aj.

Osma

- bylo seskupení umělců, které se zformovalo po dvou výstavách v letech **1907** a **1908**.
- Původně vystupovali pod názvem Osm, až později se vžívá Osma. Vznik Osmy můžeme hledat v roce 1905 po výstavě **Edvarda Muncha** jehož **expresionismus** skupinu ovlivnil. **Osmu** tvoří radikální křídlo generace a to:

  - **Emil Filla**
  - Bedřich Feigl
  - Max Horb
  - **Otakar Kubín**
  - **Bohumil Kubišta**
  - Willi Nowak
  - Emil Artur Pittermann a
  - **Antonín Procházka**

Později se přidali **Vincenc Beneš,** Linka Procházková a **Václav Špála**. Věnovali se především **expresionismu** a **fauvismu**.

- Po jejím rozpadu část členů založila roku **1911 Skupinu výtvarných umělců** rozrůstající se posléze o další umělce a teoretiky (**Josef Čapek, V. V. Štech, Otto Gutfreund, Vincenc Kramář**), jež se stala základnou české avantgardní tvorby, orientující se především na **kubismus** (vydávala teoretický časopis Umělecký měsíčník).

Kubismus 1910-1925 ve sbírkách Západočeské galerie v Plzni
ZČG: Výstavní síň 13 / Plzeň / 8. 10. 2009 – 31. 1. 2010

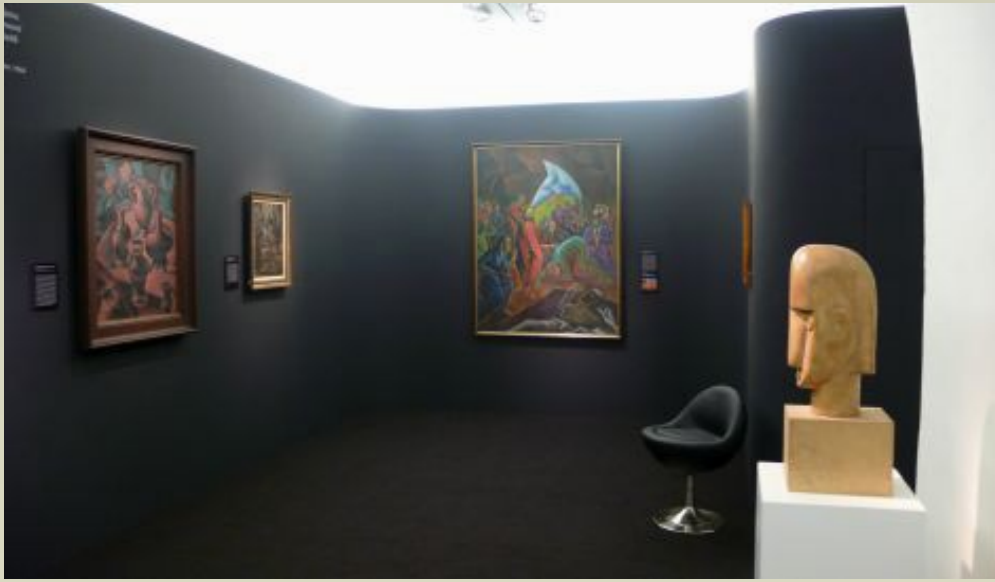

Emil Filla 1882 - 1953

Malíř, grafik, sochař, výtvarný kritik, významně ovlivňující českou meziválečnou výtvarnou scénu až do konce 30. let. Účastnil se výstav expresionisticky orientované skupiny Osma (1907-1908); kolem roku 1910 se seznámil s kubismem, který se stal názorovou platformou Skupiny výtvarných umělců (1911), mezi jejíž spoluzakladatele Filla patřil. Estetiku kubismu rozvíjel i ve 20. a 30. letech, v podobě syntetického a později lyrického kubismu. S počátkem 30. let v jeho tvorbě zesílil vliv surrealismu.

Tvorba 2. poloviny 30. let je poznamenána reakcí na narůstající nebezpečí fašismu a války.

Vznikla řada figurálních obrazů s vypjatě expresívně podanou tématikou bojů a zápasů.

Po 2. světové válce, kterou strávil v nacistickém koncentračním táboře Buchenwald, se jeho tvorba uzavírá žánrovými reflexemi malby starých holandských mistrů a pokusy aktualizovat techniku staré čínské tušové malby v řadě krajinných motivů z Českého středohoří.

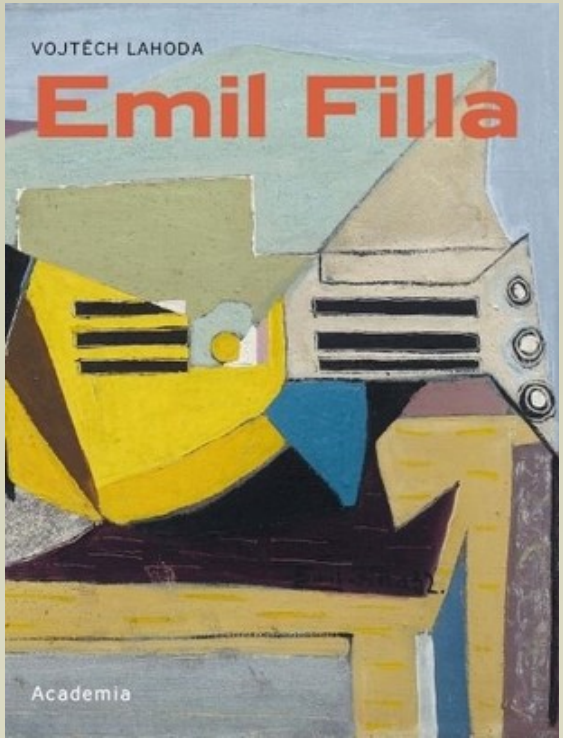

Emil Filla
Čtenář Dostojevského
1907
oil on canvas, 98,5x80 cm
National Gallery in Prague

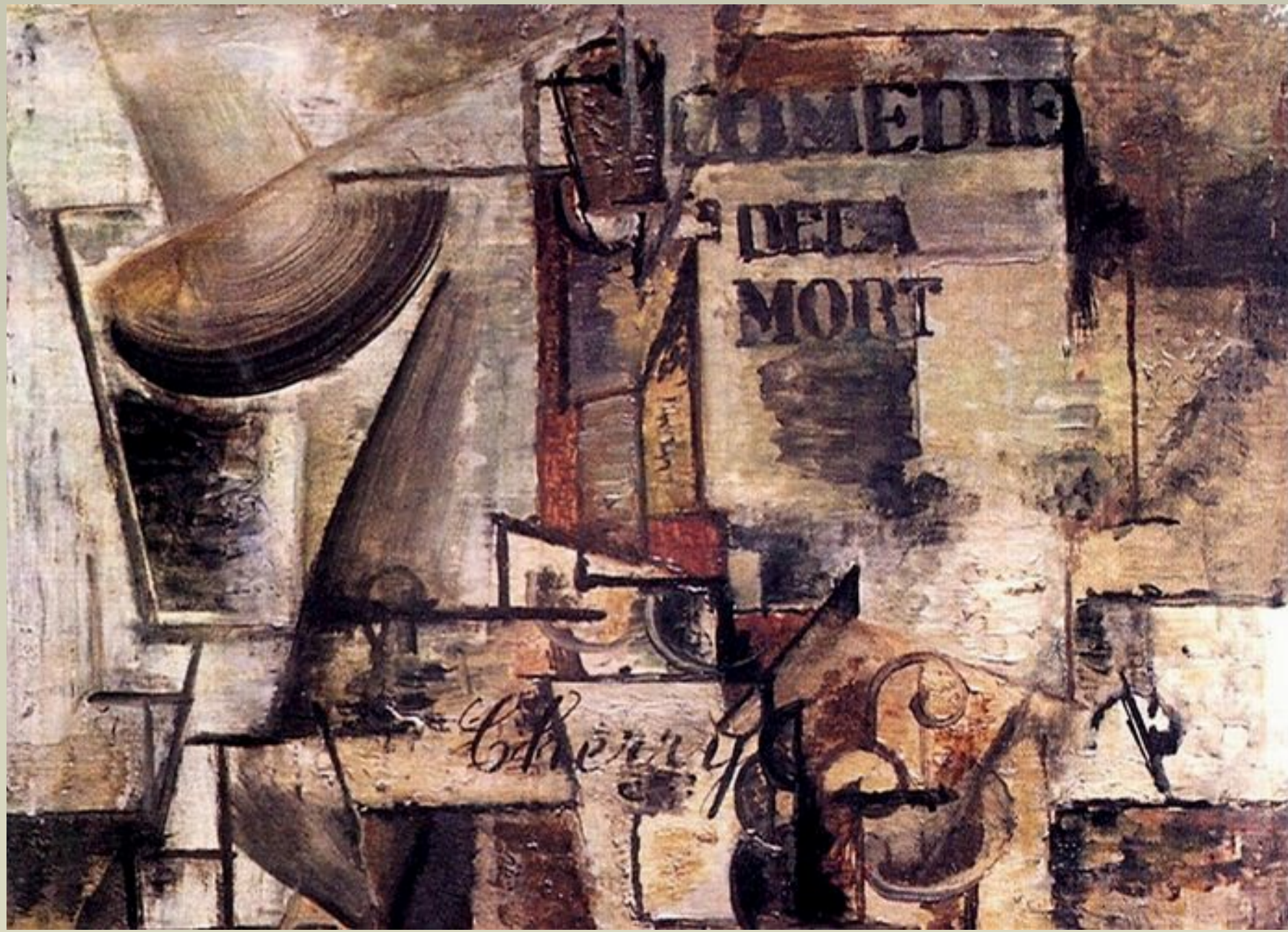

Zátiší Emila Filly z roku 1915

Emil Filla - Diváci 1912

Emil Filla
Zátiší s artyčokem a mandolínou
r. 1926

Dívka s loutnou (1929)

Bílé zátiší 1932

Zátiší s loutnou, 1932

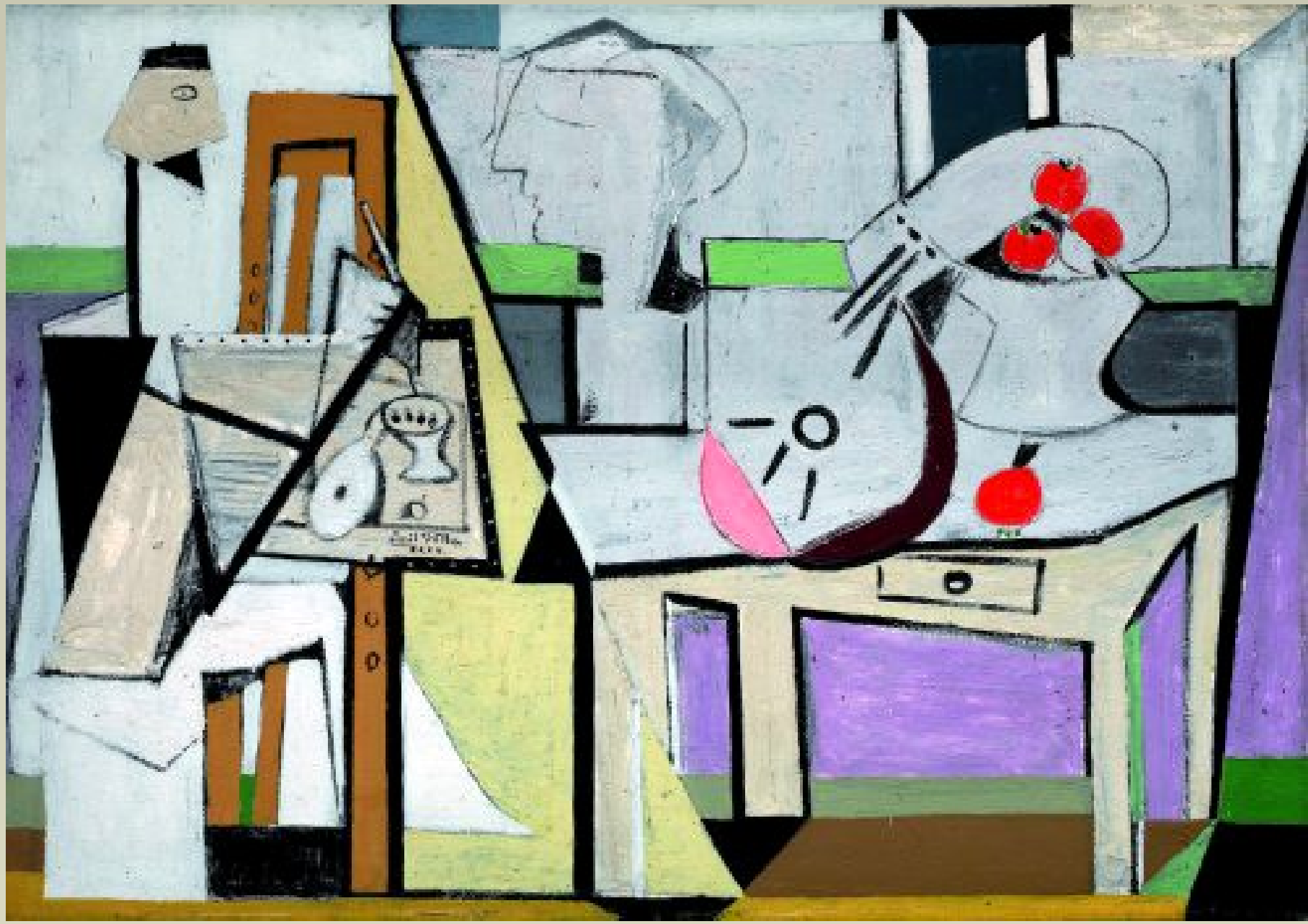

Malíř 1932

Poslední práce, které namaloval Emil Filla před válkou, mají varovnou symboliku. Téma zvířecích a lidských zápasů se u něj začíná objevovat od roku 1935 a rezonuje se soudobou politickou situací ve světě, kdy sílí pocit ohrožení Evropy ze strany nacistického Německa, které usiluje o mocenskou hegemonii. V autorově díle tak opět po letech nabývá na významu figura a téměř dějová stránka díla. Na tuto tvůrčí etapu má vliv tvorba **Pabla Picassa**, ale také umělcovo studium skytského (stepního) umění a renesančních bronzů, o nichž Emil Filla napsal odborné studie. Dramatickému tématu, jakým je nelítostný zápas dvou zvířecích těl (Zápas, 1938-39, Zápas lva s býkem, 1939) odpovídá i expresivně eruptivní styl malby, dynamická kompozice, výrazová barevnost a téměř surreálné tvarové deformace.

Emil Filla
Zápas lva s býkem
1939

Bohumil Kubišta (1884-1918)

od roku 1903 studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, už následující rok přešel na Akademii výtvarných umění do ateliéru Vlaho Bukovace. Ani zde dlouho nevydržel a z akademie odešel. Krátce cestoval do Florencie a do Paříže.

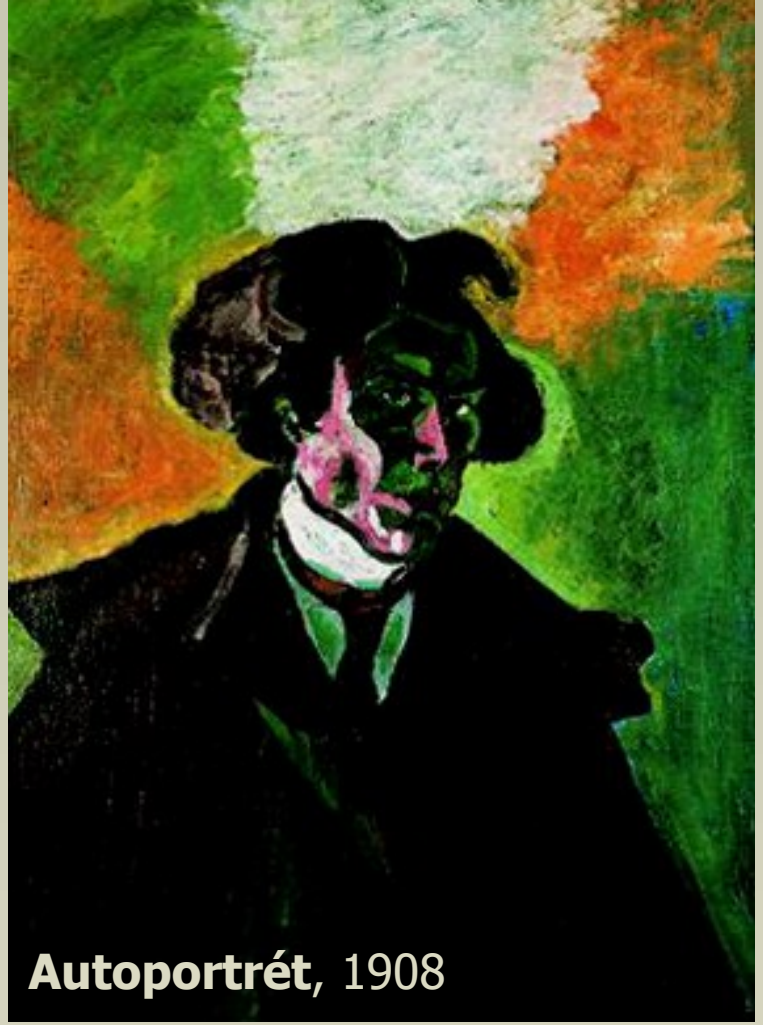

Autoportrét, 1908

Výrazně se ho dotkla **Munchova** výstava v roce **1905** a v období 1905 - 1907 přecházel od akademického **postimpresionismu** k **expresionismu** - ***Autoportrét v haveloku, Hráči, Cestující třetí třídy***.

Autoportrét, 1904

Pierot, 1911

Osma

Zúčastnil se obou výstav Osmy v letech 1907 –1908. Stal se neoficiálním mluvčím Osmy, obhajoval nové pojetí umění ve výtvarných referátech i zásadních teoretických úvahách o tehdejší kultuře.

Studoval teorii barev (např. kontrast červené a zelené považoval za střet života a smrti), analyzoval harmonické a kompoziční principy starých i moderních mistrů. Jeho obrazy byly založené na přísném vyvažování jednotlivých formálních prvků, uplatňoval komplementární a simultánní barevné vztahy a kompoziční princip zlatého řezu (***Kavárna, Zátiší s lampou***). Snažil se spojit principy kubismu i ve figurálních kompozicích (***Jaro, Koupání mužů***).

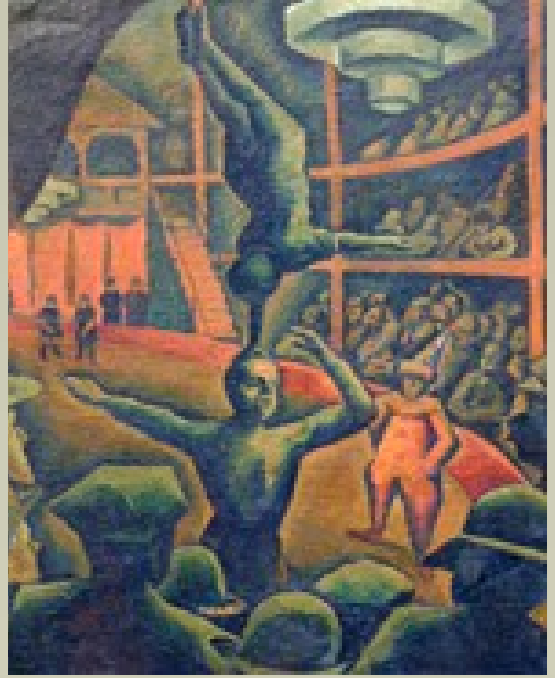

Bohumil Kubišta
Cirkus, 1911

Bohumil Kubišta
Koupání mužů, 1911

Bohumil Kubišta: Hypnotisér
1912
Olejomalba, 30,5 x 58 cm
GVU v Ostravě

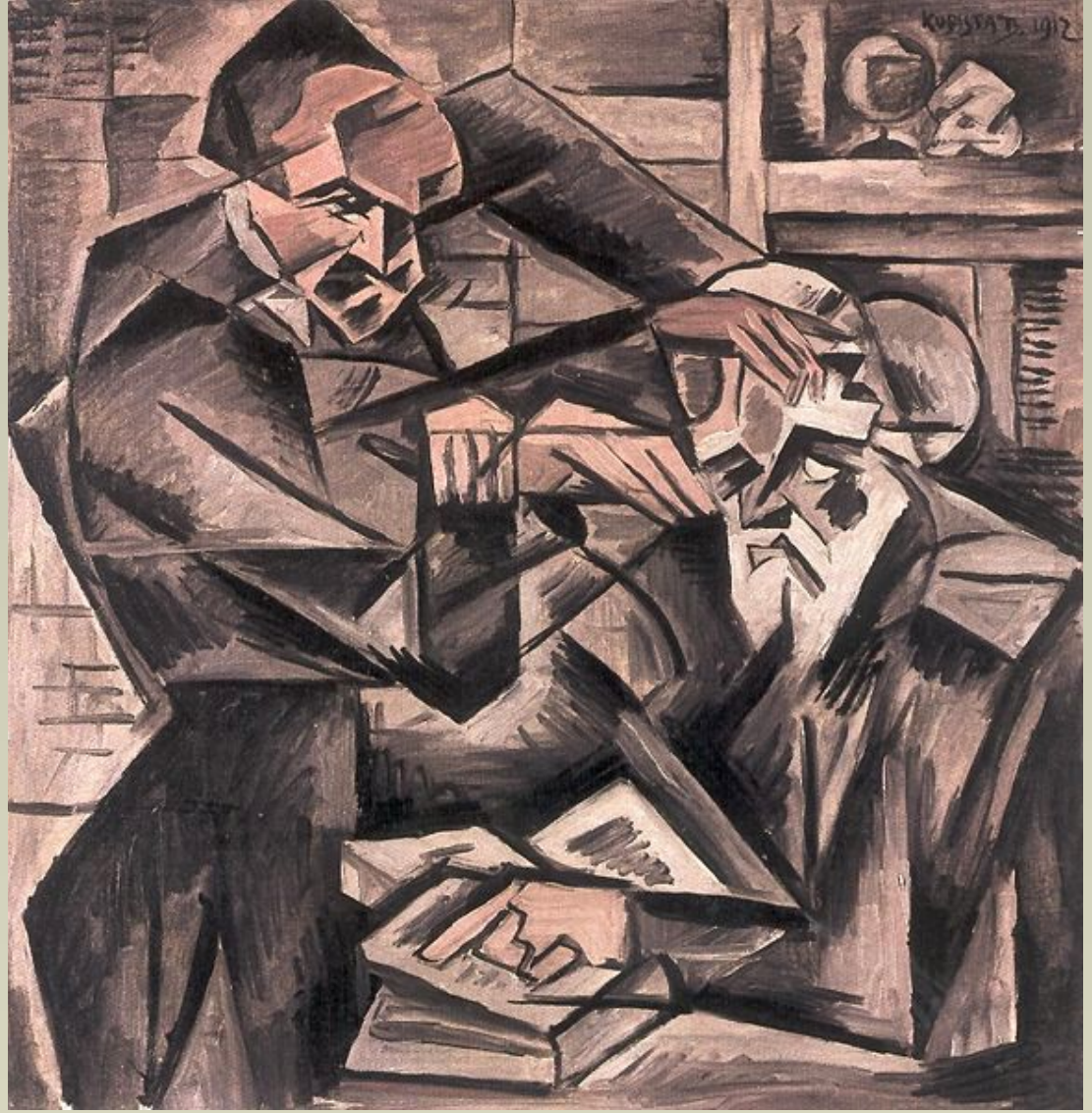

Po seznámení se s Janem Zrzavým kolem roku 1911 se stal hostem v okultistické skupině **Sursum**, tehdy se zabýval i parapsychologii a spiritismem.
Ze symbolistního pojetí umění vychází jeho interpretace kubismu. Kubišta ale chápal kubismus jen jako jednu z cest k vyjádření „duchovní podstaty“ moderní doby a na podměty z různých výtvarných směrů reagoval výhradně po svém.

Geometrickou řečí kubistických forem se snažil aktualizovat **náboženské motivy**: ***Svatý Šebestián*** (1912) ***Křížová cesta,*** zviditelňovat **duchovní síly a energie**: ***Hypnotizér*** (1912) ***Fakír , Překážka*** a **střetávání osudových sil života a smrti**: ***Vzkříšení Lazara*** (1911 - 1912) ***Zátiší s lebkou , Polibek smrti*** (1912) ***Vražda.***

Vzkříšení Lazara

prosinec 1911
olej na plátně
163.5 x 126.5 cm Západočeská galerie v Plzni

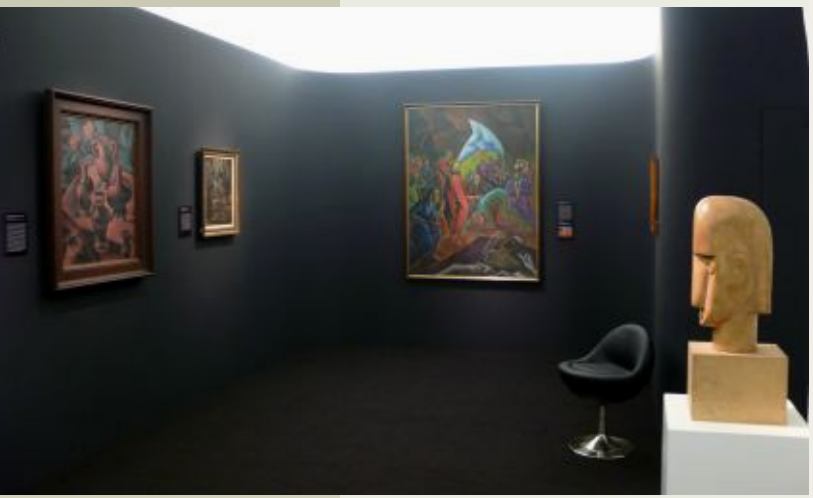

Bohumil Kubišta

Odeslat jako pohlednici

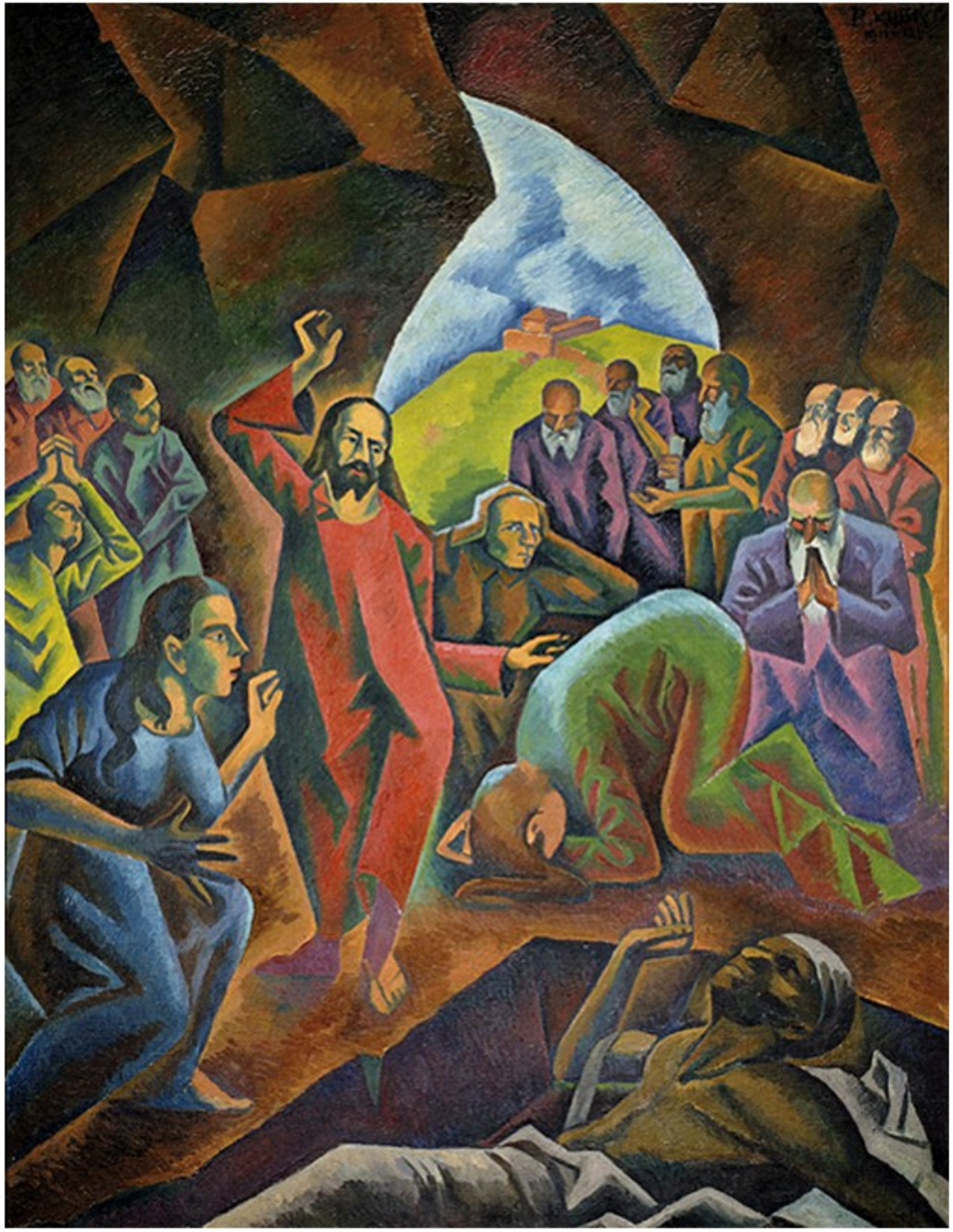

Polibek smrti, 1912

Zátiší s lebkou, 1912

Zátiší s lebkou

1912

Detaily.

Bohumil Kubišta

Odeslat jako pohlednici

Dokonce i neutrální témata jako zátiší a krajiny maloval jako duchovní dramata. Už před první světovou válkou si jeho díla všimli Vasilij Kandinskij a v Paříži zaujalo jeho příjmení Guillauma Apollinaira: obdivoval Čechy, že mají malíře, který byl „kubistou“ již od narození.

Bohumil Kubišta
Lom

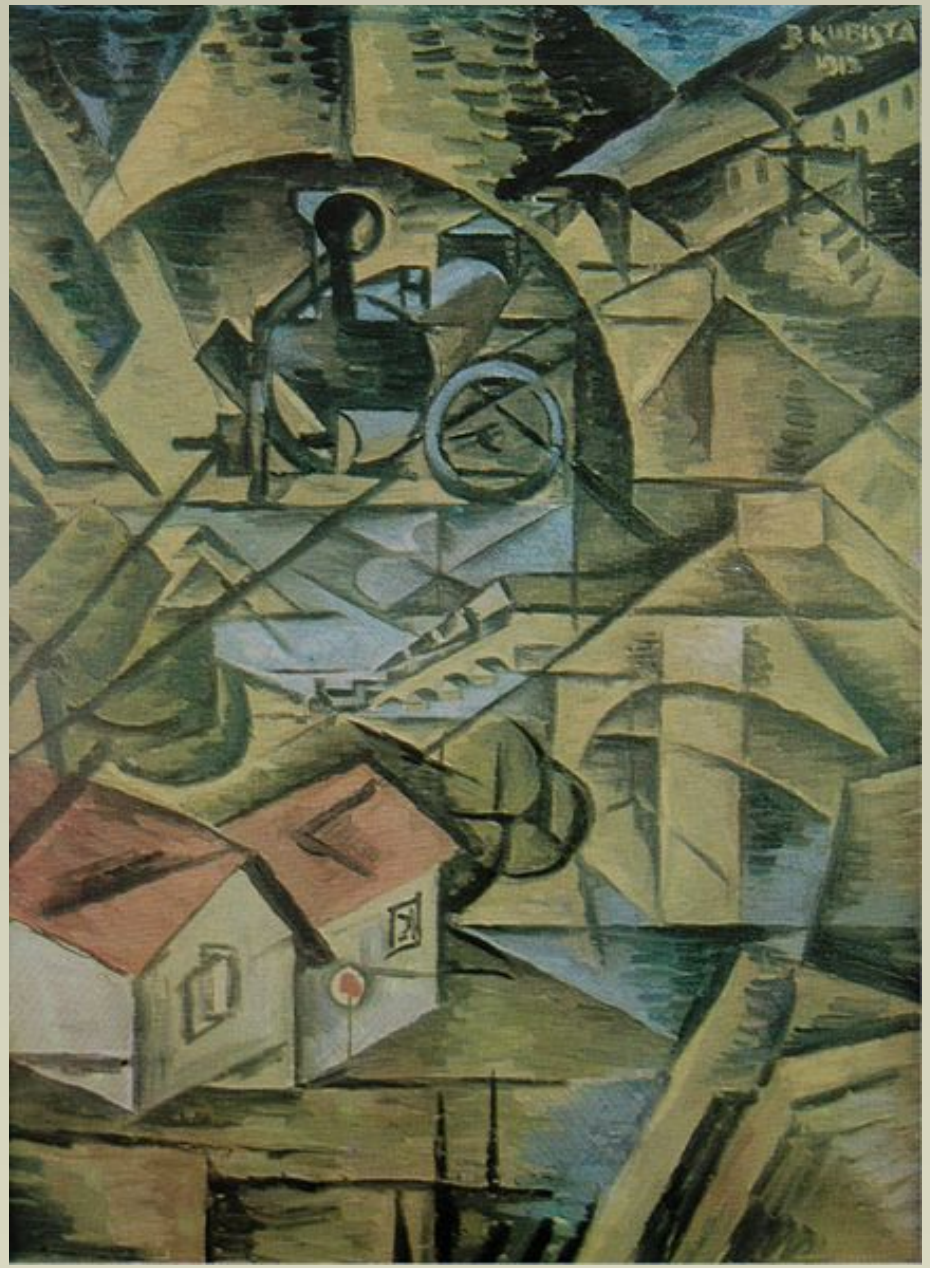

Z umělců své generace byl nejblíže k futuristickému zachycení pohybu a energie moderní doby.
V roce 1912, tehdy se v Paříži konala první futuristická výstava, už maloval obrazy ***Vodopád v Alpách*** a ***Vlak v horách***, kde konfrotuje přírodní síly a moderní techniku.
S futurismem souvisejí i některé jeho pozdější obrazy s válečnými motivy:
Pobřežní děla v boji s loďstvem (1913)
Nálet na Pulju (1914)
Během válečných let strávených u slunného Jaderského moře se barevností přiblížil sytému fauvismu (***Moře***, 1913), až obraz ***Meditace*** překročil kubismus i fauvismus a dostal se až k pomezí surrealismu.
Z existenčních důvodů vstoupil do armády, kde působil jako důstojník dělostřelectva v chorvatské Pulje. Krátce po konci války zemřel na španělskou chřipku.

Vlak v horách (Tunel) , 1912

Vodopád v Alpách
1912

Pobřežní děla v boji s loďstvem (1913)

Václav Špála

1885 - 1946

Malíř, jehož umělecké počátky ve znamení fauvismu záhy vystřídal příklon k příkladu francouzského kubismu, sdílený s generačnímu druhy ze Skupiny výtvarných umělců (m.j. E. Filla, O. Kubín, A. Procházka, J. Šíma ad.), jejímž byl spoluzakladatelem. Na sklonku 1. světové války se sblížil s některými členy skupiny Tvrdošíjní (J. Čapek) a společně s nimi vystavoval až do roku 1922. Před polovinou 20. let se definitivně rozešel s kubismem a nadále se věnoval téměř výhradně malbě krajin a zátiší, v kterých se vrací k poučení z fauvistické malby se silnými akcenty na barevnou kombinaci modré, bílé a červené. Proslulá jsou zejména jeho zátiší květinová.

Václav Špála
Dvě ženy u vody, 1914

Antonín Procházka
1882 – 1945

Autoportrét kolem 1906

byl český malíř, grafik a ilustrátor.
Jeho dílo je z počátku expresionistické, ovlivnil jej jako další členy Osmy převážně Edvard Munch, postupně přechází ke kubismu. Po roce 1925 opouští kubismus a přechází k vlastní verzi novoklasicismu.
Od roku 1904 do roku 1945 vytvořil přes 140 maleb často velmi monumentálních, kompozice pro brněnskou právnickou fakultu *Prométheus přináší lidstvu oheň* (1938) zaujímá celkem 80 m².

Kočka, 1921

Hráči 1908

Krajina s továrními komíny, 1910

ANT.
FROLHÁZKA

Souboj (Zápas), 1944

Antonín Procházka
Kopretiny z r. 1922
obraz vydražen 4.6.2000
za částku 7,3 mil. korun

Otakar Kubín
(fr. *Othon Coubine*
1883 - 1969 Marseille)

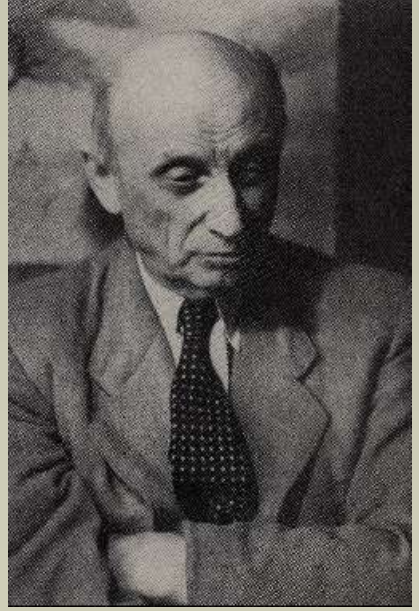

byl český malíř, sochař a grafik.
Byl členem Osmy účastnil se výstavy v r.1907
V roce 1913 odchází do ve Francie.
V roce 1925 Kubín přijal francouzské občanství. V roce 1932 se stal členem Umělecké besedy, také byl členem Spolek výtvarných umělců Mánes.
V roce 1952 se vrátil do Čech do rodných Boskovic, zde zůstává dvanáct let a pak míří zpět do Francie.
Na rozdíl od ostatních z Osmy Kubína kubismus ovlinil jen málo.
Po 1. světové válce je jeho dílo novoklasicisní krajiny, proslulé jsou jeho *Kytice ve džbánu*.
Ve Francii je velmi proslulý a od roku 1919 pravidelně vystavuje v Salonu nezávislých (*francozsky: Salon de Indepéndants*) a od roku 1924 také na salonu v Tuilleriích v Paříži. Kubín je pohřben v městečku Apt ve Francii.

Otakar Kubín, Zátiší s krabicí, 1912

Podobizna
kolem 1903

Postava II (1912-14)

Stoh slámy
1903

Pole s kvetoucí levandulí, 1930

Sedící dívčí akt, konec 20. let 20. století

Tvrdošíjní

byla skupina malířů, založená v roce 1918
mladými českými umělci manifestujícími na poválečné
výstavě organizované S. K. Neumannem v Praze.
Rozpadla se v roce 1924.

Jádro skupiny tvořili Josef Čapek,
Vlastislav Hofman,
Rudolf Kremlička,
Otakar Marvánek,
Václav Špála a
Jan Zrzavý z okruhu umělců
kolem časopisu Červen.

***Rudolf Kremlička*: Myčky, 1919**

Individuality skupiny byly evropské humanistické orientace, a tak se přihlásili k modernímu umění, které po válce tíhlo k naivistickému primitivismu - touha po šťastném životě, láska k věcem a práci. Smyslem bylo pokračovat v procesu, který započala předválečná avantgarda.

Tvorba skupiny se vyznačovala dvojznačným programem,
pohybujícím se mezi doznívajícím kubismem: Josef Čapek ,Václav Špála
neoklasicismem (mezi modernismem a historismem): Jan Zrzavý, Rudolf Kremlička

Navázali styky s mezinárodní avantgardou, zejména s jejími německými a francouzskými centry.
Jejich českým protipólem byla skupina Devětsil, vedená Karlem Teigem.
Názorově různorodá skupina se po pěti uskutečněných výstavách v období 1918 - 1923 rozpadla.

Josef Čapek
(1887 - 1945)

Josef Čapek vycházel z pocézannovské francouzské malby, poměrně brzy začal tvořit pod vlivem kubismu.
Jeho obrazy mají silný emotivní náboj, před druhou světovou válkou nakreslil několik cyklů symbolizující válku.
Jeho výtvarnou tvorbu výrazně ovlivnily dětské motivy a krajinářství.

Nejznámější díla
Dva výrostci
Parta
Dva u zdi
Oheň
Touha

Věnoval se též výtvarné kritice a teorii (knihy):
Nejskromnější umění
Umění přírodních národů

Josef Čapek
(1887 - 1945)

Malíř, grafik, ilustrátor, scénograf, výtvarný kritik, spisovatel, publicista, redaktor.
Člen Svazu výtvarných umělců v Praze, SVU Mánes. Redaktor Uměleckého měsíčníku, **Volných směrů**. Před rokem 1914 jeho tvorba vykazovala podněty **fauvismu**, **expresionismu** a **kubismu**. Záhy si vytvořil osobní modifikaci **kubismu** s prolínáním analytické, syntetické, expresivní, konstruktivní či klasicistní složky.
Citlivost k sociálnímu akcentu poznamenala výraznou část jeho tvorby kolem poloviny 20. let s expresivními i konstruktivními rysy (tzv. období periférie s baladickými obrazy chlapů). Na krátké období zjasněného životního pocitu navázal Čapek tvorbou s krajinnými a dětskými motivy. Jeho teoretická i praktická činnost byla nesmírně rozsáhlá a mnohostranná, s vlivem na českou výtvarnou kulturu 20. století. Typické je i vytváření variant a cyklů (Květinářek, Nocí, Rybářů, obrazový cyklus Oheň a Touha). Svými literárními příspěvky do Června, Kmene, Musaionu zasáhl i do oblasti filozofie umění.

Josef Čapek
HLAVA, 1914 – 1915

http://www.novinky.cz/kultura/188565-vystava-josef-capek-na-hrade-je-pro-vysoky-zajem-verejnosti-prodlouzena.html
http://ihned.cz/c3-38592890-000000_d-na-prazsky-hrad-se-po-30-letech-vraci-velka-retrospektivni-vystava-del-josefa-capka

Josef Capek
Kolovratkar_1914

Námořník 'Afrika', 1917

Man with raised arms, 1913

Fantomas (Zločinec z kina), 1918

Parník (skica), 1921

Už je podzim (1932 - 35)

Myjící se dítě 1916

obraz Děvče s fialkami
od malíře Josefa Čapka

Z cyklu Oheň
1938

Josef Čapek - Dívka v růžových šatech z r. 1916
obraz vydražen září 2007 za částku 12 mil. korun

Josef Čapek
Koupel nohou z r. 1921
obraz vydražen 30.10.2006
za částku 9,3 mil. korun

Kremlička Rudolf 1886 - 1932

významný český malíř

Patří k velkým osobnostem českého moderního malířství 20. století. Členem skupiny Tvrdošíjní (od 1911) a S.V.U. Mánes (1917-1929)

Švec, 1917

Myčky, 1919

Malíř ženské figury i aktu, který prošel cestou od vitalismu k neoklasicismu.
Svoji slavnou ***Nanu*** dokončil tři dny před první výstavou **Tvrdošíjných**. Vpředvečer a během 20. let vytvořil díla, která se setkala se sympatiemi *devětsilské generace*: ***Myčky*** (1919), ***Česající se děvče*** (1922), ***Pradlena*** (1923) aj.

Zejména jeho *neoklasicistické akty* (např. ***Osoušející se žena*** a ***Česající se žena***, oba z r. 1925) ilustrovaly malířovo úsilí o spojení tradice s moderností, která mu zaručovala úspěch u širší veřejnosti stejně jako jeho rovněž *klasicizující krajinomalby* (***Pobřeží***, resp. ***Přístav Duino u Terstu*** z r. 1927).

Česající se žena 1923

Nana 1918

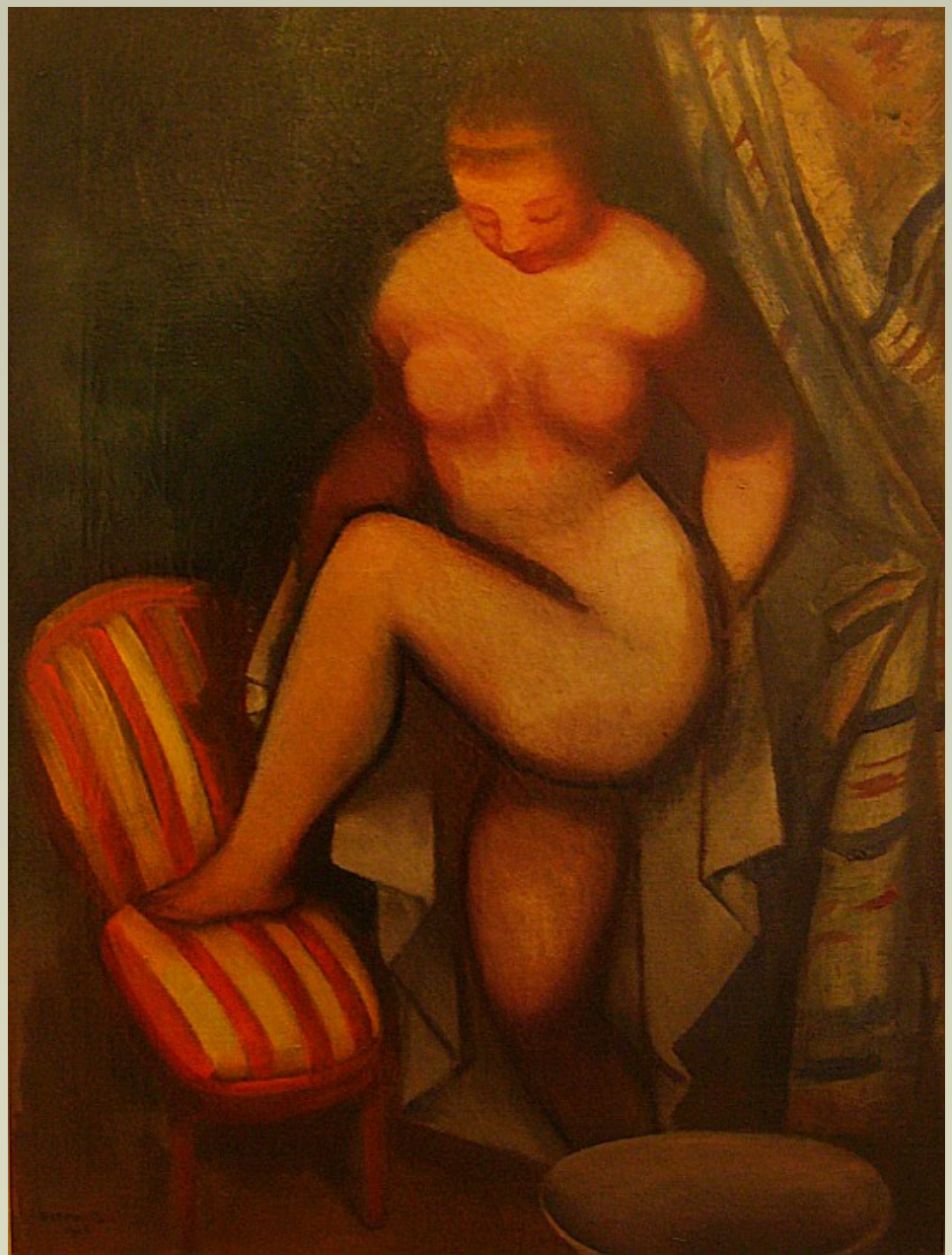

Florencie, 1926

Jindřich Průcha

(1886 - 1914)

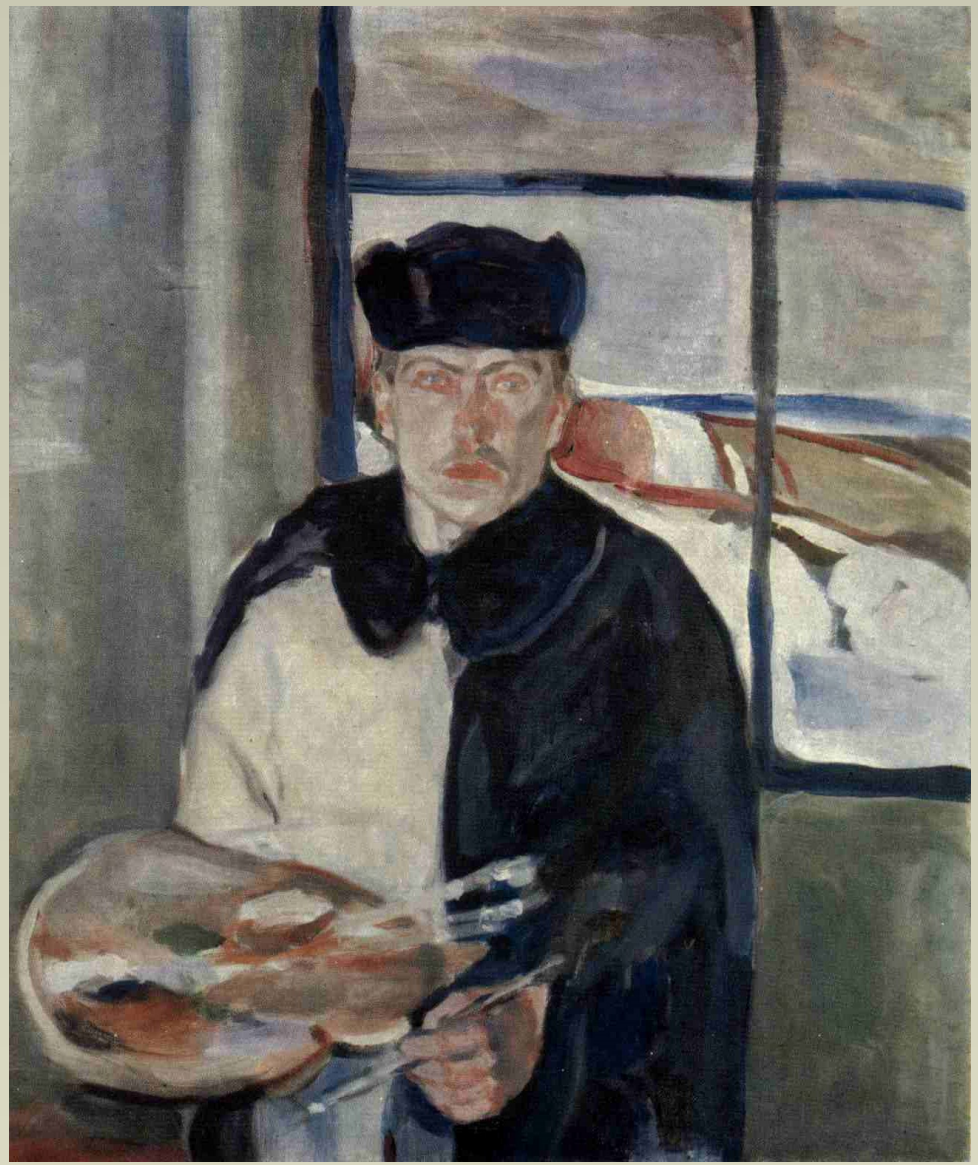

Vlastní podobizna v zimním šatě, 1910-11

vytvořil malířské a kreslířské dílo významné kvality, ovšem omezeného rozsahu vzhledem k předčasné smrti na frontě 1. světové války.
Byl inspirován impresionismem, fauvismem, malbou Edvarda Muncha a krajinou Železných hor. Nestal se členem dobových výtvarných skupin a nebyl nikdy ovlivněn kubismem. Jeho dílo vznikalo osamoceně, je zařaditelné spíše do mezinárodního než do českého kontextu.

Významný kolorista, pokračovatel krajinářské tradice. V obrazech z Železných hor objevoval vnitřní rytmy krajiny (Jaro v Železných horách, Lom). Inspirován Munchovým expresionismem dospěl 1910 – 11 k syntetičtějšímu pojetí motivu (Velký pátek, Vlastní podobizna v zimním šatě).

Pohled
do kraje
se stromy
1908

Vnitřek
bukového
lesa
1911

Před bouří
1911

Otto Gutfreund

1889 - 1927

Sochař generačně spjatý se zakladatelskými osobnostmi českého moderního umění
Po studiu na Akademii výtvarných umění v Praze studoval v letech 1909 až 1910 v Paříži u Bourdella.
Po návratu se stal členem Skupiny výtvarných umělců, uměleckého uskupení programově prosazujícího kubismus.
Kubistická fáze Gutfreundovy tvorby téměř plynule navazovala na předchozí expresionistické období, poznamenané pocity existenciální úzkosti, které se promítly i do tématiky prací z pozdější doby.
Za opakovaných návštěv Paříže se v roce 1914 seznámil s P. Picassem, J. Grisem a G.,Apollinairem.
S počátkem 20. let se trvale usazuje v Praze a v roce 1926 je jmenován profesorem na pražské Akademii výtvarných umění.
Dvacátá léta znamenají trvalý rozchod s kubismem a příklon k záměrně primitivizující figurativní tématice výrazně civilistní orientace se sociálním podtextem.

Otto Gutfreund
Vlastní podobizna, 1919
kolorovaná pálená hlína, v. 45 cm

Otto Gutfreund
Úzkost 1911

Cellista 1912 - 1913

Otto Gutfreund
Don Quichote. 1911-12

Otto Gutfreund
Koncert 1912
Podobizna otce VII 1912

Otto Gutfreund
Viky, 1912

Otto Gutfreund
Ležící žena s pohárem, 1912-13

Otto Gutfreund
Ženská hlava 1912-13

Sousoší Babičky v Ratibořicích
Studie Barunky
dílo Otty Gutfreunda

Vzhlížející
Otto Gutfreund. 1924

Rváči od Otta Gutfreunda. 1924

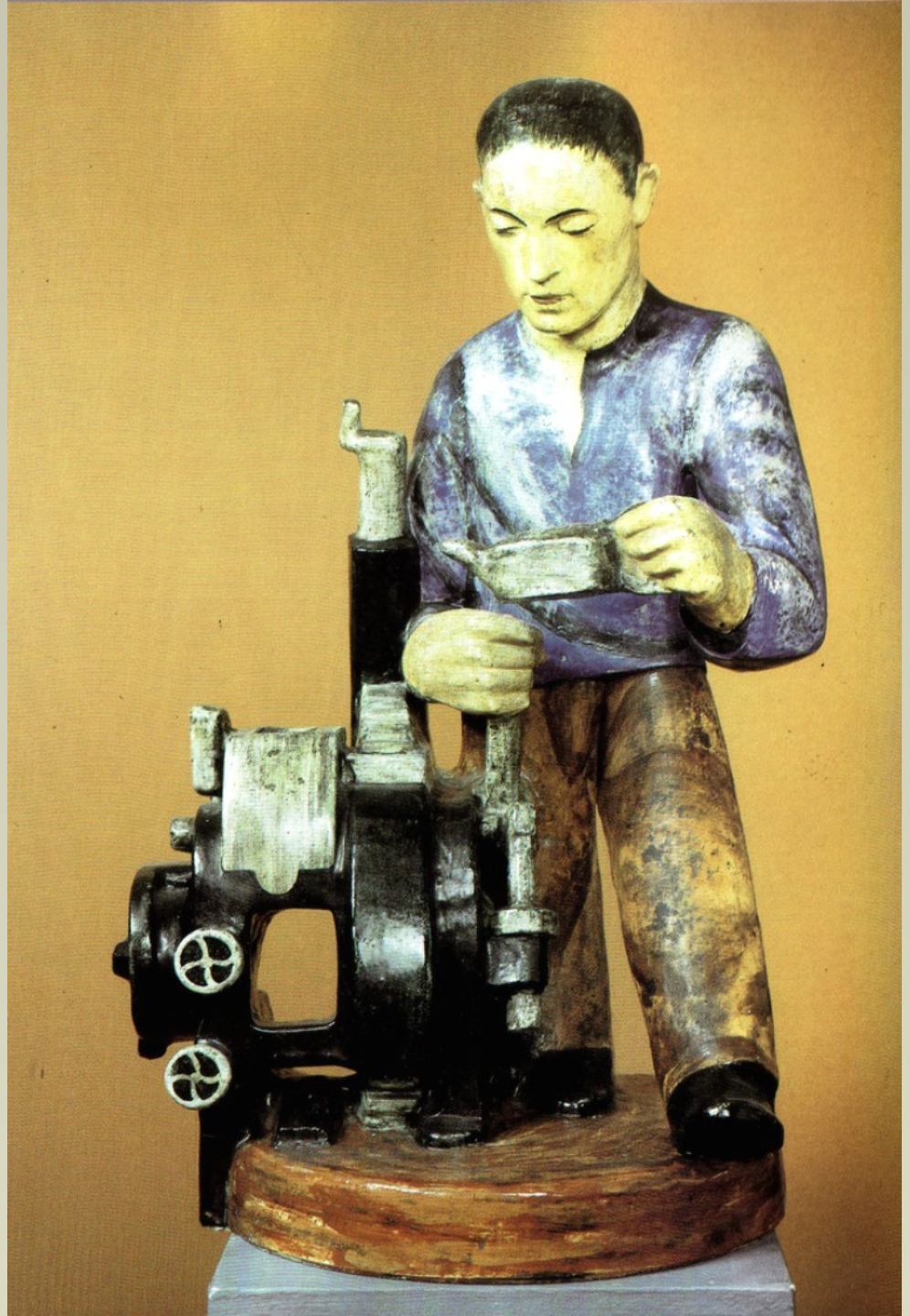

► KUBISMUS V ARCHITEKTUŘE A DESIGNU

český kubismus se ujal hlouběji, též v architektuře a designu

ARCHITEKTURA

PAVEL JANÁK 1882 - 1956

- patřil mezi zakladatele SVU, nejvýraznější teoretik architektury kubistické generace
- architektura - polarita horizontál a vertikál je narušena třetí tvůrčí silou - **šikmý pohyb**
- rondokubismus: ***Palác Adrie***, ***krystal*** - v řadě architektonických návrhů

JOSEF GOČÁR 1880 - 1945

- ukázněný, elegantní praktik, zatímco Janák teoretizoval, Gočár stavěl
- ***Dům u Černé Matky Boží***

JOSEF CHOCHOL 1880 - 1956

- studoval v letech 1904 až 1907 ve Vídni u Otto Wagnera; styl svého učitele však brzy opustil a stal se jedním z protagonistů české kubistické architektury
- kubistické vily pod Vyšehradem; dramaticky modelovaná fasáda
- ačkoli Chochol tvořil v kubistickém stylu pouze čtyři roky, zůstalo za ním z tohoto období nepřehlédnutelné dílo; zdi jeho domů pod pražským Vyšehradem zdobí nejvýrazněji trojrozměrné fasády jaké ve fázi raného kubismu v Čechách vznikly
- po roce 1914 se Chochol vydal cestou hledání čistých forem, nejdříve v architektonického purismu a později funkcionalismu

VLASTISLAV HOFMAN 1884 - 1946

NÁBYTEK a DESIGN

- jednou z unikátních stránek českého kubismu je přesah do nejvšednějších užitných předmětů
- **Hofman, Janák, Gočár**
- 1912 - založení Pražských uměleckých dílen - výroba bytového zařízení
- 1908 - **Artěl** - kubistický design; obchod se smíšeným zbožím výtvarníků z různých oborů

Pavel Janák
(1882–1956)

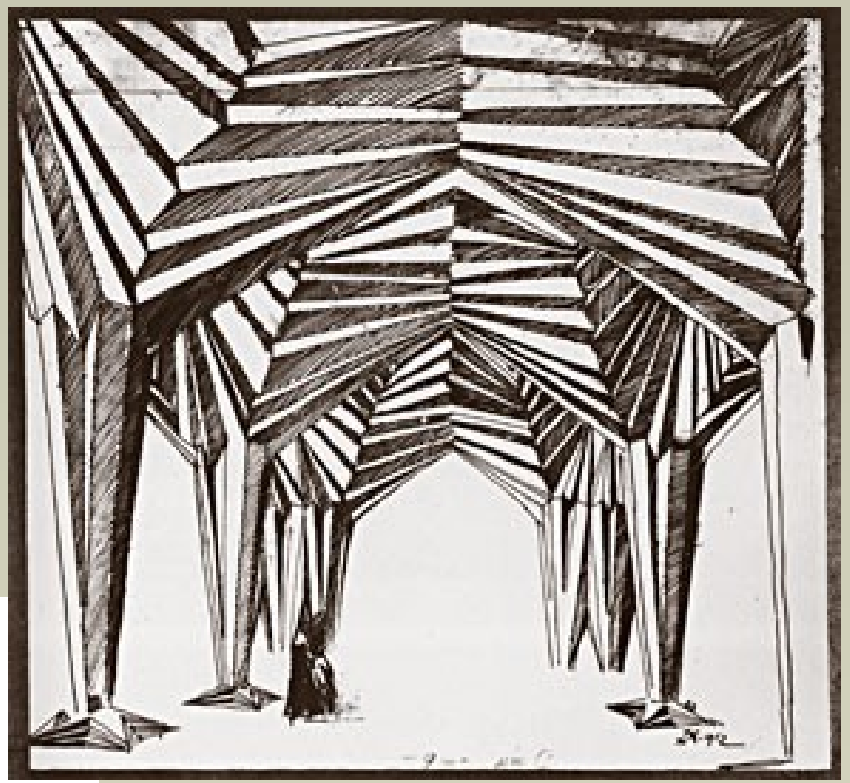

"... klíny, šípy, kůly, nože, páky, které hmotu fysicky přemáhají, jsou vesměs šikmými plochami." (P. Janák)

Architekt, urbanista, designér, teoretik a pedagog, Janák studoval mezi lety 1906 a 1908 ve Vídni u Otto Wagnera. První místo dostal v ateliéru Jana Kotěry – otce moderní české architektury. Janák byl vůdčím teoretikem českého kubistického hnutí. V desítkách článků, otištěných většinou v časopise Umělecký měsíčník, rozvíjel svůj pohled na kubismus v architektuře a užitém umění coby zápas ducha s hmotou. Šikmé plochy a krystalické tvary kubismu viděl jako výraz přítomnosti lidské duchovní síly překonávající formativní síly přírody.

Expresivní formy této Janákovy židle jí zajistily místo mezi nejvýraznějšími a nejčastěji publikovanými kusy raného českého kubistického nábytku. Ač se to může zdát neuvěřitelné, na této skulptuře se dá sedět jako na jakékoli jiné židli, její výroba je ale noční můra i pro toho nejzdatnějšího mistra truhláře.

Žadný jiný předmět nevystihuje Janákovu ranou kubistickou tvorbu lépe než tento stylizovaný krystal. Architekt Janák viděl šikmou plochu jako prvek k ovládnutí, uměleckému přetvoření a oduševnění mrtvé hmoty; narušení klidu a racionální rovnováhy horizontál a vertikál.

Pavel Janák (1882–1956)
dóza (1911)
dóza s víkem (1911)

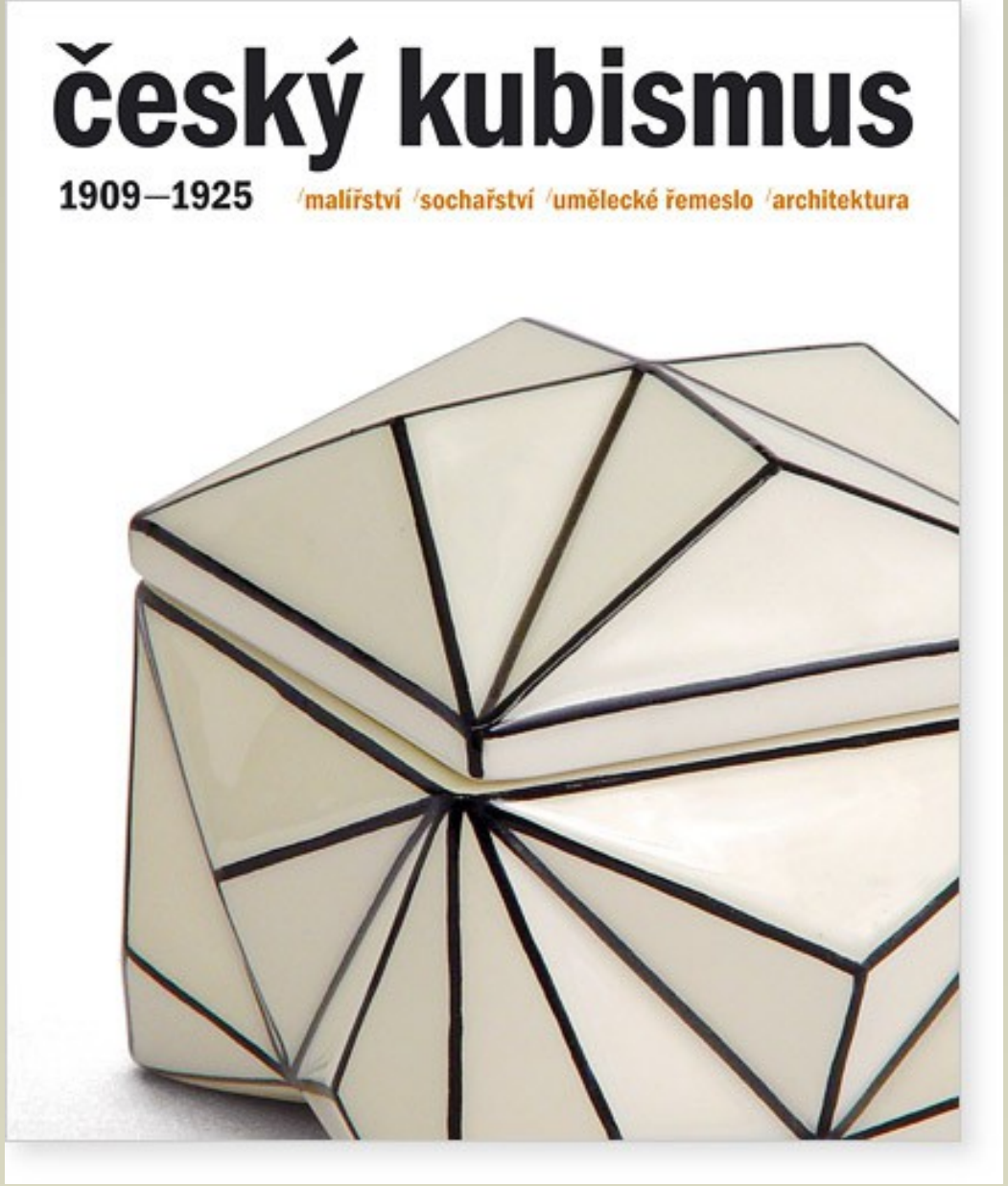

Vynikající architekt, pedagog a teoretik **Pavel Janák** se zejména mezi lety 1911 a 1914 věnoval návrhům keramiky velmi intenzívně. Autor i přes praktická omezení, která předmět každodenní potřeby pro umělce-návrháře představuje, dokázal aplikovat svou uměleckou koncepci s citem a elegancí, prozrazující jeho jedinečné schopnosti.

Pavel Janák
kávový servis 1912
vázy 1911

Josef Gočár (1880–1945)

Gočár zaujímá přední pozici v dějinách české architektury první poloviny 20. století. Ačkoli našel uplatnění svých schopností zejména v architektuře, jeho návrhy nábytku, hodin a svítidel z let 1911 až 1920 v mnoha případech definovaly český kubismus jako samostatný styl.

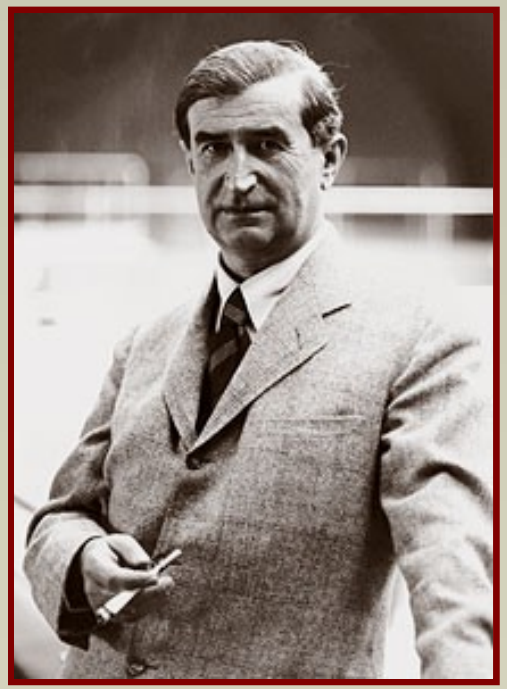

Architekt Gočár byl nejplodnějším autorem českého kubistického hnutí, věnoval se však hlavně architektuře, urbanismu a nábytku. Drobnějších předměrů navrhl pouze několik. Hodiny – navržené pro herce Otto Bolešku, pro kterého Gočár vytvořil nábytek do pánského pokoje – jsou vrcholným dílem raného českého kubismu. Dramatické expresivní úhly a průniky ploch činí z Gočárových hodin svébytnou kubistickou skulpturu – miniaturní pomník celého hnutí. Vnitřní dynamikou hodiny navazují na autorův monumentální soubor nábytku vytvořený o dva roky dříve pro vlastní byt.

Dům u Černé Matky Boží je vrcholné dílo české kubistické architektury.
Vystavěn byl v letech 1911–1912 podle návrhu českého architekta Josefa Gočára.

19
569
U ČERNÉ M
GRAND CAFE ORIENT
Kubistická kavárna
Cubistic café

MUZEUM ČESKÉHO KUBISMU
GRAND CAFE ORIENT
ORIENT
GRAND CAFE
KAVÁRNA
KUBISTA
U ČERNÉ MATKY BOŽÍ
KNIHKUPECTVÍ
BOOKS-LIVRES

architektura
Dům u Černé Matky Boží
Josef Gočár kubismus Praha

Josef Chochol

(1880–1956)

Studoval v letech 1904 až 1907 ve Vídni u Otto Wagnera. Styl svého učitele však brzy opustil a stal se nakrátko jedním z protagonistů české kubistické architektury. Ačkoli Chochol tvořil v kubistickém stylu pouze čtyři roky, zůstalo za ním z tohoto období nepřehlédnutelné dílo. Zdi jeho domů pod pražským Vyšehradem zdobí nejvýrazněji trojrozměrné fasády jaké ve fázi raného kubismu v Čechách vznikly.

Po roce 1914 se Chochol vydal cestou hledání čistých forem, nejdříve v architektonického purismu a později funkcionalismu.

◄ **Chochol**
Vyšehrad

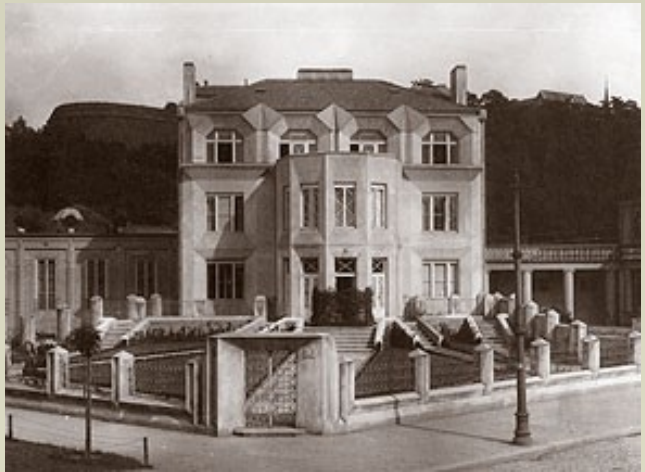

Emil Králíček

Projektoval ji architekt **Emil Králíček** (1877-1930), který pro různé stavitele (zejména firmu Matěje Blechy) navrhl řadu staveb s kubistickými prvky: dům v Karmelitské a Spálené ulici, vilu v Lysé nad Labem a také tzv. Adamovu lékárnu na Václavském náměstí, což je vlastně přestavba staršího objektu ve stylu pozdní geometrické secese. Kubismus se tu objevuje v detailech - třeba kamenné vázy na schodišti.

Na nároží Spálené ulice a ulice Lazarské na Novém Městě v Praze stojí zajímavý kubistický dům. Nese příznačné jméno Diamant a byl postaven v roce 1912-13 podle projektu architekta Emila Králíčka

Kubistická lucerna na Jungmannově nám. v Praze

DIAMANT
4
82

Vlastislav Hofman

(1884–1964)

Vlastislav Hofman – Leonardo da Vinci české avantgardy – sice našel nejlepší prostor k uplatnění svých mnoha talentů ve scénografii, výjimečných výsledků však dosáhl také v designu, výtvarném umění a architektuře.

Po studiích architektury Hofman v roce 1911 jako první navrhl kubistický nábytek. Zároveň se pustil také do návrhů kubistické keramiky a kovových předmětů pro Artěl. Jeho vázy, popelníky a kávové soupravy patří spolu s Janákovou krystalickou dózou k nejvýrazněji kubistickým dekorativním předmětům jaké vznikly. Hofmanův soubor nábytku pro sochaře Josefa Mařatku z roku 1912 je svou jemnou hrou zkosených hran a skládané dýhy v rámci až primitivně pojatých celkových tvarů vrcholným dílem českého kubismu v nábytkovém designu.

Hofman zůstal kubismu v jeho expresivní podobě věrný až do poloviny 20. let. Svědčí o tom například kovová dóza z naší kolekce reprodukcí, navržená až v roce 1920, nebo soubor nábytku pro vlastní byt, který Hofman navrhl v roce 1923 v raně kubistickém stylu

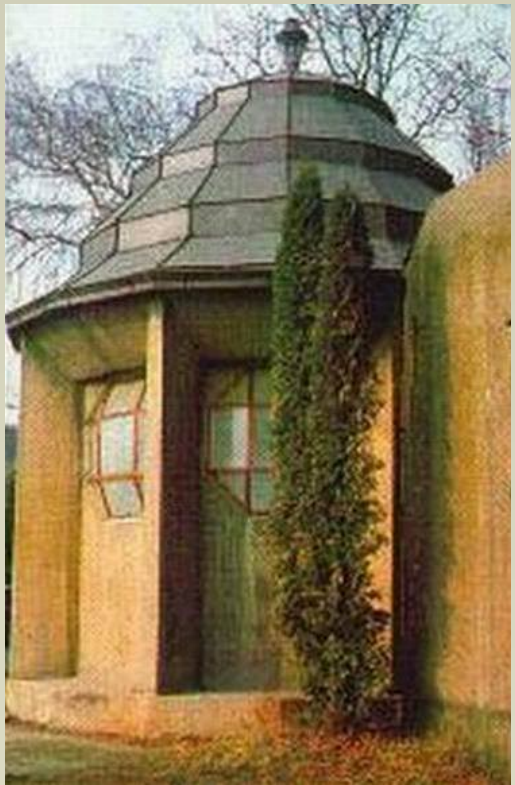

Architekt Hofman šel cestou oproštění hmoty a hledání jejího vnitřního Ducha. Osvobozením hmoty a nalezením její vlastní dynamiky vznikala nová abstraktní forma nepodobná ničemu, co vytváří příroda. Architektura a design podle jeho koncepce usilovaly o uvedení hmoty do pohybu a následné zachycení takového bodu v klidu.

Vlastislav Hofman vynikl v mnoha oborech umělecké činnosti – architektuře, designu dekorativních předmětů a nábytku, urbanistice, malbě a grafice. Nejlepší prostor k uplatnění svých mnoha talentů však našel ve scénografii.
Mezi lety 1911 a 1920 Hofman navrhl pro družstvo Artěl řadu keramických a kovových dekorativních předmětů v převratném kubistickém stylu.

Vlastislav Hofman navrhl tuto židli a křeslo jako součást interiéru pro sochaře Josefa Mařatku. Její na první pohled strohý vzhled zjemňují pečlivé detaily zkosených ploch na hranách nohou a do trojúhelníků vyskládaných dýh na všech plochách. Mistrovské dílo. Vybráno do právě zrenovované svatební síně Staroměstské radnice v Praze.

Vlastislav Hofman (1884–1964)
dóza (1920) mosazný plech

ZDROJE:

Literatura:

- PIOJAN, José. ***Dějiny umění 9,*** 2. vyd. Balios, Knižní klub 2000. 336 s. ISBN 80-242-0217-4
- BOIS, Yve-Alai, BUCHLOH Benjamin, FOSTER Hal, KRAUSSOVÁ Rosalind. ***Umění po roce 1900.*** Slovart 2007. 704 s. ISBN 978-80-7209-952-8
- Kol.: ***Umění 20. století - Malířství, skulptury a objekty, nová média, fotografie.*** 2. vyd. Slovart 2011. 838 s. ISBN 978-80-7391-572-8
- MICHELI, Mario de: ***Umělecké avantgardy dvacátého století.*** Praha SNKLHU 1964. 378 s
- DEMPSEYOVÁ, Amy. ***Umělecké styly, školy a hnutí.*** 1. vyd. Slovart 2005. 304 s. ISBN 80-7209-731-8
- Kol.: ***České umění 1900-1990.*** 1. vyd. Praha : Galerie hl. města Prahy, 280 s. ISBN: 807-01-00575
- Kol.: ***Dějiny českého výtvarného umění IV / 1890-1938 (1+2).*** 1. vyd. Praha : Academia 2009. 872 s. ISBN 978-80-200-058
- LAMAČ, Miroslav. ***Osma a Skupina výtvarných umělců.*** 1. vyd. Praha : Odeon, 1988. 540s. ISBN 80-207-0404-3.
- LAHODA, Vojtěch. ***Emil Filla.*** 1.. vyd. Praha : Academia, 2007. 747s. ISBN 80-200-1538-8.

Elektronické zdroje:

- The Yorck Project: ***10.000 Meisterwerke der Malerei.*** DVD-ROM, 2002. ISBN 3936122202. Distributed by DIRECTMEDIA Publishing GmbH.
- KASAN, Jaroslav. ***Artopedia 2: galerie světového malířství*** [CD-ROM]. 2., aktualiz. vyd.. Hořovice: Terasoft, 2003.

Internetové zdroje:

- http://www.nck.cz/cesky_kubismus.php?lg=cz
- http://en.wikipedia.org/wiki
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Kubismus
- http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A9_mal%C3%AD%C5%99stv%C3%AD_1._poloviny_20._stolet%C3%AD
- http://www.avu.cz/content/%C4%8Desk%C3%A9-um%C4%9Bn%C3%AD-20-stolet%C3%AD-1769
- http://www.artalk.cz/2012/01/25/tz-umeni-1-poloviny-20-stoleti-ze-sbirky-krajske-galerie-vytvarneho-umeni-ve-zline/
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Osma_(um%C4%9Bleck%C3%A1_skupina)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A9_mal%C3%AD%C5%99stv%C3%AD_1._poloviny_20._stolet%C3%AD
- http://www.kubista.cz/
- http://maka.webzdarma.cz/statnice/du_du13
- http://www.avu.cz/content/%C4%8Desk%C3%A9-um%C4%9Bn%C3%AD-20-stolet%C3%AD-1769
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Emil_Filla
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_%C4%8Capek
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Otakar_Kub%C3%ADn
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Bohumil_Kubi%C5%A1ta
- http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_%C5%A0p%C3%A1la
- http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=425&type=arch
- http://www.dumazahrada.cz/stavba-rekonstrukce/architektura/2007/1/2/architektura-kubismu-v-praze/
- http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C5%AFm_U_%C4%8Cern%C3%A9_Matky_Bo%C5%BE%C3%AD
- http://www.artalk.cz/2012/01/25/tz-umeni-1-poloviny-20-stoleti-ze-sbirky-krajske-galerie-vytvarneho-umeni-ve-zline/
- http://www.novinky.cz/kultura/286355-ohlasy-italskeho-futurismu-v-ceske-avantgarde.html
- http://udu.ff.cuni.cz/soubory/galerie/01%20Cechy/Lahoda%20-%20ceske%20umeni%201907-1945/index5.html
- http://udu.ff.cuni.cz/soubory/galerie/01%20Cechy/Lahoda%20-%20ceske%20umeni%201907-1945/slides/3_JosefCapek_Figura_1917.html
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5a/Praha,_Star%C3%A9_M%C4%9Bsto__U_%C4%8Cern%C3%A9_matky_bo%C5%BE%C3%AD_173.jpg/170px-Praha,_Star%C3%A9_M%C4%9Bsto_-_U_%C4%8Cern%C3%A9_matky_bo%C5%BE%C3%AD_173.jpg
- http://www.czechdesign.cz/index.php?clanek=1747&lang=1&status=c
- http://i.idnes.cz/08/121/c460/JAZ2791a1_Foto_08.jpg